

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie komunikatu Komisji dla Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „W kierunku nowoczesnych, bardziej europejskich ram prawa autorskiego”

[COM(2015) 626 final]

(2016/C 264/06)

Sprawozdawca: Denis MEYNENT

Dnia 22 grudnia 2015 r. Komisja, działając na podstawie art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „W kierunku nowoczesnych, bardziej europejskich ram prawa autorskiego”

[COM(2015) 626 final].

Sekcja Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 13 kwietnia 2016 r.

Na 516. sesji plenarnej w dniach 27 i 28 kwietnia 2016 r. (posiedzenie z 27 kwietnia) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 216 do 3 (10 osób wstrzymało się od głosu) przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1. EKES ubolewa, że w omawianym komunikacie Komisja nie przedstawia konkretniejszych propozycji i wymienia jedynie poszczególne kierunki działania, nie zajmując jednocześnie stanowiska w tej sprawie, co wpływa negatywnie na organizację debaty.

1.2. Prawa autorskie pozostają podstawowym środkiem ochrony i sprawiedliwego wynagradzania autorów i podmiotów uczestniczących w dystrybucji utworów i przedstawień w połączonych sieciach cyfrowych.

1.3. Komitet apeluje o szybką ratyfikację traktatu z Marrakeszu. Pierwszoplanowe znaczenie muszą mieć również wyjątki w dziedzinie nauczania, badań naukowych i dzielenia się wiedzą. Komitet opowiada się ponadto za cyfryzacją utworów osieroconych.

1.4. EKES uważa, że jedność europejska w kwestii kopii na użytek własny jest możliwa do osiągnięcia i pożądana. Znaczną część środków pochodzących z opłat za kopiowanie na użytek prywatny należy przeznaczyć na finansowanie twórczości literackiej i artystycznej, promowanie różnorodności kulturowej oraz na dobra wspólne, na przykład z zakresu edukacji i badań.

1.5. EKES zaleca stworzenie otoczenia prawnego promującego utwory chronione prawem autorskim oraz wkład nowych modeli licencji i nowych modeli biznesowych w budowanie jednolitego rynku europejskiego, z zachowaniem swobody umów i prawa autorów i twórców do pełnego korzystania z owoców swej twórczości.

1.6. EKES jest zdania, że rozporządzenie jest najlepszym narzędziem budowania jednolitego rynku cyfrowego; konieczne byłoby również skonsolidowanie istniejących przepisów.

1.7. EKES zachęca Komisję do przeprowadzenia szczegółowych badań i analiz dotyczących modeli biznesowych związanych z wolnymi licencjami, ich obecnego i potencjalnego znaczenia gospodarczego, dochodów i miejsc pracy, które mogłyby wygenerować w różnych dziedzinach, jak również ewentualnych wniosków dotyczących rozwiązań prawnych sprzyjających ich promocji i wykorzystaniu.

1.8. EKES uważa, że różnorodność kulturowa Europy leży u podstaw europejskiej tożsamości i że należy ją wspierać i promować wśród państw członkowskich.

1.9. W walce z łamaniem praw autorskich należy przede wszystkim karać za naruszanie praw na skalę handlową i położyć mu kres. Niezbędne są pod tym względem współpraca i wymiana informacji między organami ścigania a wymiarami sprawiedliwości w państwach członkowskich.

1.10. Trzeba zająć się kwestią przenoszenia wartości w środowisku internetowym, które jest obecnie korzystne dla samozwańczych pośredników unikających uzyskiwania zgody od twórców i ich wynagradzania.

2. Wnioski Komisji

2.1. Rozpatrywany plan działania ma na celu unowocześnienie europejskich przepisów dotyczących praw autorskich. W komunikacie Komisja porusza zagadnienia, które mają kluczowe znaczenie w kontekście szczegółowego opracowywania strategii jednolitego rynku cyfrowego: rozszerzenie dostępu do treści w całej Unii, ustanowienie wyjątków od praw autorskich, budowa sprawliwszego rynku i walka z piractwem przy jednoczesnym wsparciu na rzecz ujednoczenia praw autorskich w długiej perspektywie.

2.2. W komunikacie przedstawiono w szczególności wniosek dotyczący rozporządzenia w sprawie transgranicznego przenoszenia usług w zakresie treści online ⁽¹⁾, który wprowadzałby nowe prawo przysługujące europejskim konsumentom i który miałyby wejść w życie w 2017 r., zbiegając się tym samym ze zniesieniem opłat roamingowych w Unii.

3. Wprowadzenie

3.1. Ruch cyfrowy między państwami europejskimi jest bardzo słaby (4 % całości ruchu), podczas gdy większość serwisów cyfrowych znajduje się w Stanach Zjednoczonych, a pozostały ruch odbywa się wewnątrz państw. Jednolity rynek cyfrowy jest obecnie bardzo słabo rozwinięty. Wciąż istnieją bariery, które szczególnie utrudniają wymianę kulturalną licznym europejskim mniejszościom językowym, znajdującym się po obu stronach granic państwowych.

3.2. W programie „Nowy początek dla Europy” ⁽²⁾ przewodniczący Komisji uznaje za priorytet stworzenie dużego rynku cyfrowego, łączącego wszystkie państwa UE i niedyskryminującego żadnego z nich.

3.3. Prawo autorskie jest filarem prawnym twórczości i podstawą wynagradzania autorów, twórców, wykonawców i innych posiadaczy praw, a bardziej całościowo – ekosystemu działalności kulturalnej i kreatywnej, a także branży kultury i sektora kreatywnego. Prawo autorskie jest prawem terytorialnym, różnym w poszczególnych państwach członkowskich. Wszędzie przyznaje ono wyłączne i duże uprawnienia posiadaczom praw, którzy czerpią dochody nie tylko z samych licencji, lecz również z samego tylko tytułu możliwości kopiowania utworu na inne nośniki lub przekazania go osobom trzecim przez nabywcę licencji, bez potrzeby udowodnienia, że kopia taka została rzeczywiście wykonana (opłata za kopie wykonane na użytek własny i objęcie opłatami niezapisanych nośników mogących służyć do sporządzania nielegalnych kopii); w niektórych państwach istnieją nawet kategorie karne dla popełnionych w dobrej wierze i uczciwych czynów użytkowników, w przeciwieństwie do innych państw, w których takie czyny są dopuszczalne.

3.4. Wyjątki od prawa autorskiego i jego ograniczenia są minimalne we wszystkich państwach. Prawo autorskie, stworzone w czasach druku papierowego i z myślą o ówczesnych technologiach, dotyczących początkowo wydawania książek, a następnie gazet, czasopism i partytur, nie jest już adekwatne do wciąż ewoluującej epoki cyfryzacji i połączonych ultraszybkich sieci i musi zostać uściślone. W innych dziedzinach, takich jak nowe sposoby udostępniania muzyki i twórczości audiowizualnej, złożoność zarządzania prawami autorskimi zwiększyła się ze względu na rozdrobnienie repertuaru, któremu trzeba zaradzić za pomocą nowej dyrektywy w sprawie zbiorowego zarządzania prawami autorskimi ⁽³⁾. Od czasów płyty woskowej do epoki DVD zmiany były niewielkie, zwłaszcza w kwestii dystrybucji czy użyczenia utworów. Nowe technologie przekształciły ten model całkowicie. Zniknęły prawie wszystkie sklepy sprzedające płyty i DVD, a na ich miejsce pojawiły się nowe formy dystrybucji i wypożyczenia cyfrowego online. Dotyczy to również kina, telewizji i każdej twórczości, którą można udostępnić online.

3.5. Brak znaczącej ewolucji obowiązującego prawa uniemożliwia pełne wykorzystanie możliwości stworzonych przez twórczość niematerialną i cyfryzację utworów oraz ich obieg w bardzo szybko rozwijającym się i coraz powszechniej dostępnym internecie.

⁽¹⁾ COM(2015) 627 final (zob. s. 86 obecnego Dziennika Urzędowego).

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/priorities/sites/beta-political/files/pg_pl.pdf.

⁽³⁾ Dz.U. L 84 z 20.3.2014, s. 72; Dz.U. C 44 z 15.2.2013, s. 104.

4. Uwagi ogólne

4.1. EKES ubolewa, że w omawianym komunikacie Komisja nie przedstawia konkretniejszych propozycji i wymienia jedynie poszczególne kierunki działania, nie zajmując jednocześnie stanowiska w tej sprawie, co wpływa negatywnie na organizację debaty.

4.2. W opinii z dnia 26 października 2006 r.⁽⁴⁾ EKES wezwał Komisję do przedstawienia wniosków w sprawie promocji i ochrony licencji wolnego oprogramowania, zwłaszcza licencji LGPL dla dokumentacji technicznej i *Creative Commons* dla dzieł literackich i artystycznych. Jednak mimo ważkości zagadnienia – ogromna większość serwerów i farm serwerów na świecie funkcjonuje w oparciu o wolne licencje, takie jak Debian czy GPL dla GNU/Linux – trzeba z przykrością stwierdzić, że od tamtej pory Komisja nie przedłożyła żadnego wniosku w tej sprawie.

4.3. Utrudnia to rozwój przepływu danych i usług transgranicznych na jednolitym rynku europejskim. Licencje typu *Creative Commons* oraz domena publiczna stanowią nową uniwersalną przestrzeń, powstałą dzięki cyfryzacji i połączonej sieci, chociaż rozdrobnienie prawa stwarza tyle samo przeszkód w wymianie transgranicznej, co bariery graniczne.

4.4. Zamiast ograniczać i krępować, prawo powinno zapewniać zarówno autorom i twórcom, jak i użytkownikom, swobodne korzystanie z nieprawdopodobnych wprost możliwości internetu. Prawodawstwo europejskie powinno umożliwiać usunięcie jak największej liczby przeszkód w transgranicznej wymianie dotyczącej języków mniejszościowych wewnątrz Unii Europejskiej oraz umożliwiać łatwiejszy dostęp do usług i utworów.

4.5. Posiadacze praw powinni raczej dostrzegać korzyści tych rozwiązań, zamiast traktować je z obawą. Wolny niekoniecznie oznacza darmowy i tak wolne oprogramowanie umożliwia na przykład rozwój innego modelu biznesowego, opartego na usługach i tworzeniu nowych miejsc pracy, w przeciwieństwie do pewnych stosowanych obecnie praktyk stawiających na pierwszym miejscu zysk właściciela i jego ochronę prawną.

4.6. EKES ponownie zachęca Komisję do przeprowadzenia szczegółowych badań i analiz dotyczących modeli biznesowych związanych z wolnymi licencjami, ich obecnego i potencjalnego znaczenia gospodarczego, dochodów i miejsc pracy, które mogłyby wygenerować w różnych dziedzinach, jak również ewentualnych wniosków dotyczących rozwiązań prawnych sprzyjających ich promocji i wykorzystaniu.

4.7. Doświadczenia, takie jak umieszczanie w internecie na wolnych licencjach publikacji naukowych, sprawozdań z badań współfinansowanych ze środków publicznych, kursów uniwersyteckich (na przykład kursów proponowanych przez MIT) w celu skompensowania nieproporcjonalnych kosztów studiów wyższych w niektórych państwach, zasługują na uwagę i należy je przeanalizować pod kątem możliwości ich zastosowania w UE (MOOC). W tym kontekście szkolnictwo wyższe i kultura stają się dobrami wspólnymi, wspierającymi rozwój pożądanego w UE społeczeństwa opartego na wiedzy.

4.8. Zmiana sposobu produkcji oraz dobra i usługi niematerialne dystrybuowane w połączonej sieci stanowią nową perspektywę rozwoju gospodarczego, tworzenia nowych miejsc pracy i innowacyjnych przedsiębiorstw. Sposoby konsumpcji również zaczęły się zmieniać, a zmiany te przebiegają szybko, należy jednak mieć świadomość, że mimo tych zmian nie istnieje jeszcze jednolity rynek europejski obecnych dostawców usług niematerialnych. Jest to związane przede wszystkim z różnymi upodobaniami i praktykami kulturowymi w poszczególnych państwach członkowskich, z językiem, którym posługują się konsumenci, a także z rozdrobnieniem prawa autorskiego, co nie ułatwia rozwoju europejskiego rynku i tworzenia licencji wieloterytorialnych, a tym bardziej europejskich.

4.9. EKES zaleca stworzenie otoczenia prawnego promującego utwory chronione prawem autorskim oraz wkład nowych modeli licencji i nowych modeli biznesowych w budowanie jednolitego rynku europejskiego, z zachowaniem swobody umów i prawa autorów i twórców do pełnego korzystania z owoców swej twórczości. Te nowe modele można rozwijać równoległe do modeli zawartych w traktatach WIPO. Kwestia ta powinna stanowić integralny element ogłoszonej przez Komisję w maju 2015 r. strategii cyfrowej oraz planu unowocześnienia przepisów dotyczących praw autorskich.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 324 z 30.12.2006, s. 8.

4.10. Inną barierą są wyjątki. EKES wzywa państwa członkowskie do jak najszybszej ratyfikacji traktatu z Marrakeszu, wprowadzającego wyjątek dla osób niewidomych i słabowidzących. UE jest sygnatariuszem tego traktatu, ale jedynie państwa członkowskie mogą go indywidualnie ratyfikować w celu wprowadzenia w życie. EKES zaleca Komisji, by przychyliła się do opinii Parlamentu Europejskiego z dnia 9 lipca 2015 r. i zachęciła państwa członkowskie do jak najszybszego ratyfikowania tego ważnego traktatu, wynegocjowanego z dużym trudem w związku z konserwatywnymi postawami niektórych stron. Ponadto Komitet wzywa Radę Europejską, by poczyniła wszelkie możliwe starania w celu przyspieszenia procesu ratyfikacji.

4.11. Konieczne jest również zwiększenie produkcji utworów dostępnych dla osób niewidomych lub słabowidzących, gdyż obecnie ponad 95 % książek nie jest dla nich dostępnych.

4.12. Należy rozważyć inne wyjątki związane z erą cyfrową i z siecią, zwłaszcza dotyczące badań publicznych, cyfryzacji przez biblioteki uniwersyteckie i publiczne utworów literackich, które stanowią własność publiczną lub są osierocone, wypożyczania książek elektronicznych i nośników audio i wideo, biorąc pod uwagę szybki wzrost liczby e-czytników i szeroką gamę nowych nośników. Warto również odnotować, że niektóre branże technologiczne starają się objąć na nowo ochroną utwory dostępne już w przestrzeni publicznej, ograniczając dostęp dla celów strategii handlowych.

4.13. Przeszkodę w rozpowszechnianiu utworów stanowi również podział na strefy geograficzne. Dotyka to wszystkich potencjalnych użytkowników, ale w szczególności tak liczne w UE mniejszości językowe, co związane jest z rozbieżnościami między mapą polityczną a mapą językową Europy, jako dziedzictwem historii i konsekwencją wojen z XIX i XX wieku. Konieczność rozwiązania problemu jest pilna również z politycznego punktu widzenia, zważywszy na coraz głośniejsze głosy populistyczne i nacjonalistyczne. Wiele państw ratyfikowało Europejską kartę języków regionalnych lub mniejszościowych, jednak obecne bariery mocno ograniczają na przykład kulturalne znaczenie programów telewizyjnych nadawanych w językach regionalnych.

4.14. EKES uważa, że trzeba promować różnorodność kulturową w państwach członkowskich, jako główny element europejskiej tożsamości.

4.15. Są to kwestie priorytetowe według EKES-u, który zachęca Komisję do uwzględnienia jego wniosków, zgodnych z postanowieniami międzynarodowych traktatów dotyczących praw autorskich i mogących stworzyć nowe możliwości w zakresie realizacji jednolitego rynku cyfrowego w UE.

5. Uwagi szczegółowe

5.1. W świetle opublikowanej w maju 2015 r. strategii obejmującej 16 inicjatyw i powyższych uwag ogólnych, w których proponuje się podjęcie nowej, ważnej inicjatywy na rzecz promocji dóbr wspólnych, interoperacyjności, stosunków transgranicznych oraz wolnych licencji, w niedalekiej przyszłości konieczne będzie wprowadzenie znacznych zmian. W swoich opiniach w sprawie cyfrowego prawa umów (INT/775) oraz konsumpcji współdzielonej i samoregulacji (INT/779) EKES uznaje znaczenie praw autorskich dla właściwego określenia praw zainteresowanych stron w dziedzinie umów cyfrowych i gospodarki dzielenia się.

5.2. EKES z zainteresowaniem odnotowuje jasne stanowisko Komisji na temat konieczności dostosowania unijnych przepisów dotyczących praw autorskich, tak aby wszyscy uczestnicy rynku i wszyscy obywatele mogli korzystać z potencjału nowego środowiska, oraz na temat konieczności przeciwyłączenia fragmentacji i tarć na efektywnym jednolitym rynku za pomocą bardziej europejskich ram prawnych. Komitet podziela ten pogląd, jednak zauważa, że rządy zajmują stanowiska broniące terytorialności jako jedynego środka gwarantującego finansowanie twórczości. Tymczasem istnieją jeszcze inne środki, które należy zbadać. Nie powinno się odrzucać innych rozwiązań, przynajmniej do czasu przeprowadzenia obiektywnej analizy alternatyw.

5.3. Zdaniem Komitetu brak działania i odmowa wprowadzenia zmian w kwestii praw autorskich nie współgrają z szybkimi zmianami technologicznymi i innowacjami w dziedzinie usług i dystrybucji, których powstawanie i rozwój nieuchronnie towarzyszą rozwojowi internetu, sieci oraz infrastruktury szerokopasmowej. Podziela zdanie Komisji, według której konieczne będzie „tam, gdzie to niezbędne, dostosowanie przepisów dotyczących praw autorskich do nowych uwarunkowań technologicznych, tak aby przepisy te w dalszym ciągu spełniały swoje zadania”.

5.4. Widoczne jest duże, w przyszłości być może rosnące, zróżnicowanie w zakresie wyjątków ściśle związanych z edukacją, badaniami i dostępem do wiedzy. Ich zasięg może być różny: od zwykłego wykorzystywania w charakterze przykładu lub ilustracji po nieograniczone udostępnianie utworów, książek czy kursów w celach edukacyjnych – nawet jeśli nie jest ono sankcjonowane przepisami, a raczej praktyką.

5.5. Dyrektywa 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady ⁽⁵⁾ w sprawie prawa autorskiego zawiera listę wyjątków. Wprowadzenie poszczególnych elementów tej listy, a także ich ewolucja powinny zostać poddane pod dyskusję zgodnie z praktykami demokracji uczestniczącej, tak by umożliwić przekazanie opinii indywidualnych i zbiorowych oraz stworzenie spójnego i jednolitego europejskiego prawa dotyczącego wyjątków. Wyjątki te powinny zostać dokładnie określone i zdefiniowane, aby ułatwić ich stosowanie. EKES podziela zdanie Komisji, że należy uznać za priorytetowe wyjątki dotyczące edukacji, badań naukowych i dzielenia się wiedzą; jednocześnie należy przygotować się na przyszłość i poddać analizie inne dobra wspólne.

5.6. EKES uważa, że jedność europejska w kwestii kopii na użytek własny jest możliwa do osiągnięcia i pożądana. Wesprze w tym względzie działania Komisji, które należy podjąć możliwie szybko, gdyż różnice między państwami stanowią istotną barierę na jednolitym rynku towarów elektronicznych, na którym wciąż pojawiają się nowe nośniki. Do swobodnego przepływu towarów zawierających takie nośniki niezbędna jest spójność. Dystrybucja przychodów z opłat od nośników powinna uwzględniać fakt, że większość z nich nie służy do kopiowania utworów chronionych jakimkolwiek prawem autorskim; znaczną część dochodów należałoby zatem przeznaczyć na finansowanie tworzenia i promowania różnorodności kulturowej, jak ma to już miejsce w niektórych krajach, oraz na dobra wspólne, na przykład z zakresu edukacji i badań.

5.7. Komitet jest przekonany, że w internecie powinna bezwzględnie obowiązywać zasada neutralności, gwarantująca ścisłą równość konsumentów niezależnie od ich siły ekonomicznej. Neutralność sieci jest podstawową zasadą internetu, gwarantującą niedyskryminowanie połączeń użytkowników przez operatorów telekomunikacyjnych, których zadaniem powinno pozostać zwykle przekazywanie informacji. Zasada ta umożliwi użytkownikom dostęp do całych zasobów tej samej sieci bez względu na ich majątność. Definicja takiej neutralności i deklaracja jej ochrony powinny zostać wyraźnie zawarte w przepisach europejskich.

5.8. W walce z łamaniem praw autorskich należy przede wszystkim położyć kres naruszaniu praw na skalę handlową i karać za takie naruszenie, jako że pozbawia ono autorów znacznej części ich dochodów. Komitet wielokrotnie zajmował już stanowisko w sprawie problemów walki z podróbkami oraz wszelkimi formami łamania praw autorskich i praw pokrewnych. Odsyła zatem do swoich wcześniejszych opinii, uważając je za w pełni obowiązujące ⁽⁶⁾.

5.9. Prawa autorskie pozostają podstawowym środkiem ochrony autorów i podmiotów uczestniczących w dystrybucji utworów i przedstawień w połączonych sieciach cyfrowych. Należy zmienić prawa autorskie, aby dostosować je do błyskawicznie rozwijających się technologii i innowacji w zakresie dystrybucji i usług. Nowelizacja powinna się odbyć w ramach gwarantujących prawa twórców i wykonawców, ich sprawiedliwe wynagrodzenie za wysiłki twórcze, ich udział w sukcesie handlowym utworów, a także utrzymanie wysokiego poziomu ochrony i finansowania utworów. Trzeba zwłaszcza poddać przeglądowi status prawny platform usług internetowych pod kątem prawa autorskiego. Chociaż platformy usług są obecnie głównym środkiem, za którego pośrednictwem użytkownicy korzystają z treści internetowych, podają się one wyłącznie za pośredników technicznych i tym samym odmawiają wynagradzania twórców treści. Zmniejsza to skuteczność rynku, zakłóca konkurencję i obniża ogólną wartość treści kulturowych w internecie.

5.10. Odmowa dostosowania się do globalnego charakteru internetu, do technologii szerokopasmowej i nowych oczekiwań konsumentów może doprowadzić do dewaluacji prawa służącego rozwojowi twórczości niematerialnej i jej rozpowszechnianiu. Konieczne jednak będzie przyjęcie wyjątków uzasadnionych prawami innych zainteresowanych stron, których potrzeby społeczne rosną, na przykład osób niepełnosprawnych, studentów czy też bibliotek publicznych. Również inne modyfikacje na rzecz tworzenia europejskiego wymiaru praw autorskich i pokrewnych konieczne będą ze strony państw członkowskich, które faktycznie dysponują kompetencjami niezbędnymi do zaprowadzenia zmian w przyszłości.

⁽⁵⁾ Dz.U. L 167 z 22.6.2001, s. 10.

⁽⁶⁾ Dz.U. C 230 z 14.7.2015, s. 72; Dz.U. C 44 z 15.2.2013, s. 104; Dz.U. C 68 z 6.3.2012, s. 28; Dz.U. C 376 z 22.12.2011, s. 66; Dz.U. C 376 z 22.12.2012, s. 62; Dz.U. C 18 z 19.1.2011, s. 105; Dz.U. C 228 z 22.9.2009, s. 52; Dz.U. C 306 z 16.12.2009, s. 7; Dz.U. C 182 z 4.8.2009, s. 36; Dz.U. C 318 z 29.10.2011, s. 32; Dz.U. C 324 z 30.12.2006, s. 8; Dz.U. C 324 z 30.12.2006, s. 7; Dz.U. C 256 z 27.10.2007, s. 3; Dz.U. C 32 z 5.2.2004, s. 15.

5.11 EKES jest zdania, że najlepszym narzędziem budowy jednolitego rynku cyfrowego jest rozporządzenie, jako że różnorodność przepisów państwowych niezaprzeczalnie prowadzi do prawie całkowitego paraliżu; przewyciężyć go trzeba będzie w drodze niedyskryminującego dialogu wszystkich zainteresowanych stron, w tym z udziałem przedstawicieli sektora wolnego oprogramowania i wolnych treści oraz nowych usług i modeli handlowych, które z nich wynikają. Należy również przeprowadzić głębszą analizę barier dla wieloterytorialnych licencji oraz sposobów ich pokonania.

5.12 Siła różnych interesów i uprzedzeń związanych z prawami autorskimi jest tak duża, że być może postęp będzie się odbywał jedynie stopniowo, na podstawie rygorystycznej oceny i proporcjonalnych rozwiązań, jednak należy zrobić wszystko, by utworzyć prawdziwe społeczeństwo oparte na wiedzy i informacji. Tylko takie społeczeństwo zdolne będzie wyprowadzić Unię z marazmu i kryzysu, które zagrażają najgłębszym podstawom idei europejskiej. W dynamicznej, społecznej gospodarce rynkowej interes ogółu powinien wziąć górę nad niektórymi interesami indywidualnymi.

Bruksela, dnia 27 kwietnia 2016 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Georges DASSIS
